

УПРАВА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ

Окружна начелства

Начелство округа рудничког 1839-1890 – Горњи Милановац
Начелство округа рудничког 1890-1902 – Чачак,
Начелство округа чачанског 1839-1922 – Чачак

Општине

Суд општине атеничке 1839-1930 – Атеница,
Суд општине брајићке 1886-1890 – Брајићи,
Суд општине брезанске 1839-1918 – Брезна,
Суд општине бресничке 1868-1918 – Бресница,
Општина гучка 1839-1941 – Гуча,
Општина заблаћка 1839-1944 – Заблаће,
Општина јежевичка 1839-1944 – Жежевица,
Општина каонска 1863-1941 – Каона,
Општина љубићка 1839-1941 – Љубић,
Општина дучаловачка 1918-1941 – Марковица,
Општина прањанска 1839-1941 – Прањани,
Општина прислоничка 1839-1941 – Прислоница,
Суд општине слатинске 1839-1918 – Слатина,
Суд општине таковске 1863-1918 – Таково,
Општина трнавска 1839-1941 – Трнава,
Општина чачанска 1839-1934 – Чачак
Градско поглаварство 1934-1944 – Чачак,
Предстојништво градске полиције 1941-1944 – Чачак.

Скупштине општина

Скупштина општине Горњи Милановац 1944 – Горњи Милановац,
Скупштина општине Лучани 1945 – Лучани,
Скупштина општине Мрчајевци 1944 – Мрчајевци,
Скупштина општине Чачак 1944 – Чачак.

Народни одбори округа

Народни одбор округа чачанског 1944-1947 – Чачак

Срески народни одбори – народни одбори срезова

Народни одбор среза таковског 1944-1955 – Горњи Милановац,
Народни одбор среза драгачевског 1941-1955 – Гуча,
Срески народни одбор Љубић 1944-1947 – Љубић,
Народни одбор среза љубићко-трнавског 1947-1955 – Чачак,
Народни одбор среза трнавског 1944-1947 – Чачак,
Народни одбор среза Чачак 1955-1962 – Чачак.

Народни одбори општина

Народни одбор општине Атеница 1944-1955 – Атеница,
Народни одбор општине Бело Поље 1944—1957 – Бело Поље,
Народни одбор општине Бершићи 1955-1959 – Бершићи,
Народни одбор општине Бољковци 1944—1957 – Бољковци,
Народни одбор општине Брђани 1944-1955 – Брђани,
Народни одбор општине Бресница 1944-1955 – Бресница,
Народни одбор општине Брусница 1944-1955 – Брусница,
Народни одбор општине Вича 1944-1955 – Вича,
Народни одбор општине Враћевшница 1944-1955 – Враћевшница,
Народни одбор општине Врнчани 1945-1955 – Врнчани,
Народни одбор општине Горачићи 1944-1957 – Горачићи,
Народни одбор општине Горичани 1944-1955 – Горичани,
Народни одбор општине Горња Горевница 1944-1955 – Г. Горевница,
Народни одбор општине Горња Трепча 1945-1955 – Горња Трепча,
Народни одбор општине Горњи Бранетићи 1944-1955 – Г. Бранетићи,
Народни одбор општине Горњи Дубац 1944-1955 – Горњи Дубац,
Народни одбор општине Граб 1944-1955 – Граб,
Народни одбор општине Гуча 1944-1962 – Гуча,
Народни одбор општине Дљин 1944-1955 – Дљин,
Народни одбор општине Доња Краварица 1944-1955 – Доња Краварица,
Народни одбор општине Доња Трепча 1944-1955 – Доња Трепча,
Народни одбор општине Заблаћке 1944-1962 – Заблаће,
Народни одбор општине Заграђе 1944-1955 – Заграђе,
Народни одбор општине Жежевица 1944-1955 – Жежевица,
Народни одбор општине Каона 1944-1959 – Каона,
Народни одбор општине Клатичево 1944-1955 – Клатичево,
Народни одбор општине Котража 1944-1957 – Котража,
Народни одбор општине Лазац 1944-1955 – Лазац,
Народни одбор општине Лозница 1945-1955 – Лозница,
Народни одбор општине Љубић 1944-1955 – Љубић,
Народни одбор општине Мајдан 1944-1955 – Мајдан,
Народни одбор општине Марковица 1944-1955 – Марковица,
Народни одбор општине Милићевци 1944-1955 – Милићевци,
Народни одбор општине Миоковци 1944-1955 – Миоковци,
Народни одбор општине Мојсиње 1944-1955 – Мојсиње,
Народни одбор општине Неваде 1949-1955 – Неваде,
Народни одбор општине Овчар Бања 1955-1959 – Овчар Бања,
Народни одбор општине Парменац 1944-1955 – Парменац,
Народни одбор општине Прељина 1944-1959 – Прељина,
Народни одбор општине Пријевор 1944-1955 – Пријевор,
Народни одбор општине Прислоница 1944-1955 – Прислоница,
Народни одбор општине Рошци 1944-1955 – Рошци,
Народни одбор општине Савинац 1944-1955 – Савинац,
Народни одбор општине Слатина 1944-1955 – Таково,
Народни одбор општине Теочин 1944-1955 – Теочин,
Народни одбор општине Тијање 1944-1955 – Тијање,
Народни одбор општине Трбушани 1944-1959 – Трбушани,
Народни одбор општине Трнава 1944-1955 – Трнава,
Народни одбор општине Угриновци 1944-1955 – Угриновци

Месни народни одбори

Месни народни одбор Вранићи 1945-1947 – Вранићи,
Месни народни одбор Горња Врбава 1945-1947 – Горња Врбава,
Месни народни одбор Горња Краварица 1945-1952 – Г. Краварица,

Месни народни одбор Доња Врбава 1945-1947 – Доња Врбава,
Месни народни одбор Дучаловићи 1945-1947 – Дучаловићи,
Месни народни одбор Зеоке 1945-1952 – Зеоке,
Месни народни одбор Јездина 1944-1949 – Јездина,
Месни народни одбор Леушићи 1945-1947 – Леушићи,
Месни народни одбор Лисице 1945-1947 – Лисице,
Месни народни одбор Луњевица 1949-1952 – Луњевица,
Месни народни одбор Петница 1944-1952 – Петница,
Месни народни одбор Ртари 1945-1947 – Ртари,
Месни народни одбор Ручићи 1944-1947 – Ручићи,
Месни народни одбор Сврачковци 1944-1949 – Сврачковци,

Месни народноослободилачки одбори

Месни народноослободилач. одбор Вујетинци 1944-1946 – Вујетинци,
Месни народноослободилачки одбор Лис 1943-1946 – Лис,
Месни народноослободилачки одбор Премећа 1945 – Премећа,
Месни народноослободилач. одбор Придворица 1945 – Придворица,
Месни народноослободилач. одбор Соколићи 1944-1946 – Соколићи,

Стамбене заједнице

Стамбена заједница „Овчар Бања“ 1956-1965 – Овчар Бања,
Стамбена заједница „Кошутњак“ 1955-1965 – Чачак,
Стамбена заједница „Љубић“ 1960-1965 – Чачак,
Стамбена заједница број 1 1954-1959 – Чачак,
Стамбена заједница „Стари град“ 1960-1965 – Чачак.

Фондови управе и јавних служби разврстани су на оне до 1918, од 1918. до 1941, од 1941. до 1944 и од 1944. до данашњих дана.

Фондови до 1918.

Грађа ових фондова највећим делом је уништена. Сачувани су некомплетно или само фрагментарно. Временски распон грађе креће се од 1839. до 1918. године.

Грађа садржи:

а) начелства: податке о изградњи мостова на Јездинском и Парменачком потоку (1880) и преко Деспотовице (1915), о наплати експроприсаног земљишта појединим лицима на железничкој прузи Сталаћ – Крушевац – Ужице; извештај о реду и миру, наплати данка, приреза за школски и болеснички фонд, о резултатима трагања за одбеглим лицима, о утрошеном новцу на име плата чиновника, о финансијском пословању ђумрука и мензулана у Чачку (1840-1849), о утрошеном новцу за војне потребе (снабдевање, наплата рачуна за време ратних година, инвалидска решења породицама чији су најближи погинули у ратовима 1876-1878); платне спискове буљубаша, стражара, чиновника, учитеља, занатлија, досељених лица, ратних инвалида, болничког особља, лица од којих је наплаћен бећарски данак, лица којима су издате дозволе за сечу шуме, затим дужника, криваца и преступника; жалбе против окружног казначеја, среских начелника, кметова и чиновника због разних злоупотреба; извештаје о резултатима потере за хајдуцима, о заразним болестима и калемљењу (пелцовању) деце...

б) општине: преписку са окружним и среским начелствима; извештаје и статистичке податке о засејаним земљишним површинама, заразним болестима, о наплаћеном

порезу и општинском прирезу, о почетку рада школа и општина; судске пресуде због дуга, самовласног заузећа земљишта, крађе, потрице, туче и других преступа; купопродајне уговоре; изборне материјале; пореска задужења грађана; потере за хајдучима и расписе о несталим лицима; инвалидске потпоре; тапије; податке о просецању и изградњи путева; спискове пореских глава, пописа лица која су дала свештенички бир, народне војске прве и друге класе, мајстора, новоуведених лица за плаћање данка, кулчара, лица којима је дата на зајам кошевска храна, гласачке спискове, избегличке деце из 1914, регрута... Овде се налазе и подаци о поправци путева Чачак–Краљево (1889), Чачак – Ивањица, Чачак – Гуча, просецању пута Овчар – Каблар, изградњи пута Жежевица – Рајац – Каона (1911), упутства о жигосању новчаница...

Обавештајна средства: сумарни инвентар, деловодни протоколи.

Фондови 1918–1941.

Сачувано је у фрагментима и појединачним документима само девет фондова: општина атеничке, гучке, дучаловачке, заблаћке, прислоничке, чачанске и Градског поглаварства у Чачку.

Фондови из овог периода садрже 195 књига и 171 кутију списка.

Грађа садржи: преписку са начелствима срезова; извештаје о општинским изборима, стању пољопривреде, здравственом стању људи, пошумљавању голети; распоред пореза и приреза; пресуде због самовласног заузећа земље, дуга и крађе; податке о подизању сушара и извозу сувих шљива, о сузбијању сточних заразних болести и штитне ваши; спискове лица која су прешла Албанију, сиротне деце, лица која примају инвалидску потпору, лица умрлих у немачком заробљеништву, занатлија, пореских дужника и бирачке спискове.

Од фондова из овог периода најзначајнији је Градско поглаварство.

Грађа садржи:

записнике са одборских седница; Правила Удружења студената за међусобно помагање и самостално привређивање; статистичке извештаје; разне наредбе надзорне власти; податке о изградњи комуналних објеката (проширење и калдрмисање старих и просецање нових улица); пријаве ратне штете; регулационе планове града; пријаве за одржавање концерата разних уметничких група из места и са

стране; податке о електрификацији града; спискове странаца који се налазе у вароши Чачку, грађана којима је реквирирана стока од стране аустријске војске, чиновника и служитеља у Државном дечјем дому, кафана и механа у вароши, сиротиње којој је дата помоћ за ускршње празнике, чланова Чачанског трговачког удружења, ђака који су 1916. и 1917. године били у ђачком батаљону у Француској, лица која имају право на Албанску споменицу, радника, трговачких помоћника, занатлија, трговаца, лица којима је исплаћена ратна штета, одликованих од 1916, чланова одбора за станове, телеграфиста, апотека у вароши, разних удружења, биоскопа, задруга, службеника и чиновника Бановинске болнице, Железничке станице, Катастарске секције, Дирекције шума, Државне реалне гимназије, Округног суда, Пореске управе, палих ратника Шумадијске дивизије другог позива 1914. на Романији и Јавору, корисника телефона у Чачку; податке о раду Суда за сузбијање скупове; податке о преносу посмртних остатака српских ратника и аустријских војника у заједничку гробницу на Чачанском гробљу; податке о предаји дипломе почасног грађанина града Сарајева војводи Степи Степановићу; податке о раду Прве столарске задруге „Будућност“, Прве кројачке задруге, Чачанске пољопривредне подружине, Месног одбора Друштва Црвеног крста, Чачанске штедионице, Школе играња, Чачанске млекарске задруге, Среског електричног друштва „Овчар и Каблар“, Акционарског друштва „Јелица“ А.Д, Прве чачанске браварске задруге, Чачанске стрељачке дружине „Танаско Рајић“, Дечјег

хранилишта, Техничког одељка, Грађанске школе индустријског смера; наредбе за регулисање паркиралишта и реда возње фијакеристима, места за одвојено купање мушких и женских купача у Западној Морави и одржавање хигијене у граду; понуде за изградњу водовода у граду, податке о оснивању Обласне дирекције шума у Чачку; податке о почетку рада Дечјег обданишта; податке о омеђавању катастарских општина; установљење Среског суда; подизање Дома старца; класирање земљишта у срезу трнавском; подаке о подизању касапских дућана и купатила на Морави; регулациони план за подизање градске тржнице; обавештење о оснивању земљишног одељка о увођењу земљишних књига за срезове трнавски, љубићки и драгачевски; податке о демонстрацијама и другим политичким активностима, о грађењу новог павиљона за дечје летовалиште од стране подмлатка Црвеног крста на планини Јелици, о забрани радничкој синдикалној организацији да приређује концерте и приредбе; евиденцију о изградњи бановинских путева и пута Чачак – Гуча – Ивањица – Сјеница – Бјело Поље личним радом; податке о оснивању Водне заједнице за регулацију речног корита Западне Мораве...

Обавештајна средства: Водич кроз архивску грађу, сумарни инвентар, регистри и деловодни протоколи.

Фондови 1941–1944.

Фондови из овог периода настали су радом окупацијских и квинслиншких органа власти, који су на подручју Архива деловали од капитулације Краљевине Југославије до почетка децембра 1944.

Фондови за овај период углавном су уништени. Сачуван је само Градског поглаварства и у фрагментима фондови општине Заблаћке и Предстојништва градске полиције. Фондови садрже 29 књига и 20 кутија списа.

Грађа садржи:

записнике са седница Већа градског поглаварства; извештаје о насељавању избеглица, о броју становника по врсти занимања, о броју занатских радњи и предузећа, о појави партизана, о бројном стању стоке; наредбе окупаторске власти о затварању свих хотела и кафана у 20 часова, о забрани шетње улицама (ноћу и дању), о враћању Јевреја у места сталног боравка, о сакупљању отпадака, о насељавању избеглица у напуштене станове комуниста, о дужини радног времена у хотелима, власницима радиоапарата да морају слушати вести само Радио Београда, о осигурању вршаја жита, о увођењу кућних листа, о уклањању свих југословенских грбова са зграда; наредба да се Цигани и Јевреји уклоне са свих радних места у државној служби, да чиновници поздрављају немачке офицере и подофицере, о садњи дувана, о забрани црквених сабора, о попису житарица, о обавезном обрађивању пољопривредног земљишта, о скраћивању кукурузних стабала поред железничке пруге, о замрачивању станова; податке о оснивању и раду Секције за заштиту породице, младежи и деце, Одбора за збрињавање и смештај Словенаца изгнанника, Повереништва јавне берзе рада, Окружног одбора за исељенике и пресељенике у Краљеву, Суда за изрицање телесних казни; објаве о доласку 300 Словенаца изгнанника у Чачак, о замени новчаница, о попису свих мушкараца од 16 до 65 година старости; спискове Јевреја, Цигана и избеглица из свих крајева Југославије, чланова Одбора за помоћ породицама заробљеника, радника Хрвата и Словенаца, сумњивих беспосличара, војника погинулих и умрлих за време трајања рата, пушача, ратних заробљеника отпуштених из Немачке, лица која треба привести Предстојништву градске полиције; платне спискове, уверења и молбе; записнике о саслушању грађана и групе ученика Чачанске гимназије због сумње да се баве комунистичком пропагандом; извештаје о стрељаним, ухапшеним и одбеглим комунистима; наредбе Министарског савета Предстојништву да предузме најенергичније мере и изврши ликвидацију групе Раденка Мандића; провере моралне и националне исправности појединих грађана, спискове стрељаних; спискове партизана са подручја Чачка и

бившег драгачевског, љубићког и трнавског среза; спискове лица које треба интернирати, спискове ученика Чачанске гимназије који су упућени у Смедеревску Паланку на принудно васпитање.

Обавештајна средства: Водич кроз архивску грађу, сумарни инвентар, регистри и деловодни протоколи.

Фондови од 1944.

Фондови из овог периода настали су радом органа управе социјалистичког периода, који су деловали на подручју Архива од краја 1944. па надаље. То су фондови скупштина општина, Народнoг одбора округа чачанског, народних одбора срезова, народних одбора општина, месних народних одбора, месних народноослободилачких одбора и стамбених заједница.

У овом тренутку у Архив је преузето и сређено 100 фондова из овог периода, који садрже 1.330 књига и 952 кутије списа.

Грађа садржи:

а) скупштине општина: записнике и материјале са седница ГНО, НОО, СО, већа, савета, комисија, зборових бирача и месних одбора; записнике радничких савета и управних одбора разних организација; полугодишње и годишње извештаје о раду школа и других установа; реферате; статистичке извештаје; извештаје о раду и финансијском пословању индустријских, трговинских, угоститељских организација и земљорадничких задруга; податке о развоју просвете, здравства, културе и привреде; списе национализације, експропријације, конфискације и арондације; грађевинске пројекте, материјале о избору одборника; друштвене планове; техничку документацију и списе у вези грађевинске изградње (грађевинске дозволе и решења о локацијама, градњи и техничком пријему грађевинских објеката); завршне рачуне привредних организација и земљорадничких задруга; буџете; решења о пријему на рад, о упису у матичне књиге, регулисању радног стажа, о наслеђу, о додељивању станова, о отварању и затварању приватних занатских радњи, о оснивању привредних организација локалног карактера; купопродајне уговоре и уговоре о поклону, деоби, доживотном издржавању, размени некретнина; евиденције о положеним испитима за занатске мајсторе, КВ и ВК раднике; пријаве ратне штете; платне спискове

б) Народни одбор округа чачанског: расписе и упутства министарстава и владе НР Србије о организацији и раду народних одбора; записнике са седница Извршног одбора и Пленума Одбора, скупштина среских народних одбора; одлуке о оснивању предузећа окружног значаја; решења војног суда ваљевске области о пресудама неким непријатељима НОП-а; извештаје Одбора по разним питањима и гранама делатности и његових одељења и одсека; извештаје о раду школа, алфаветских течајева, позоришта, о резултатима гоњења и уништења четничких група, о стању кадрова, о кретању заразних болести; спискове индустријских предузећа у округу, земљорадничких задруга, одборника по срезovima, просветних радника, сиромашне деце, деце палих бораца, палих бораца, ратних војних инвалида, избеглица, свршених курсиста за задружне књиговође; планове инвестиционе изградње за 1947, планове откупа житарица и снабдевање становништва животним намирницама; податке о ратним добитницима и сарадницима окупатора; карактеристике једног броја просветних радника;

в) народни одбори срезова: упутства и препоруке виших органа за рад одбора; записнике извршних одбора, скупштина и НОО-а; правила предузећа и земљорадничких задруга; извештаје о раду НОС-а и његових органа, МНО-а и НОО-а на територији среза, о стању пољопривреде и пољопривредних машина, индустрије, трговине, угоститељства и задругарства, о стању и квалификационој структури кадрова

у срезу, о сточним болестима и биљним штеточинама, полугодишње и годишње извештаје о раду школа; документацију о финансијском пословању индустријских, трговинских и занатских организација и земљорадничких задруга; одлуке о оснивању предузећа средског значаја; материјале изборних комисија; решења о инвестиционим кредитима земљорадничких задруга и предузећа; завршне рачуне привредних организација и земљорадничких задруга; податке о оснивању и развоју просветних и здравствених установа; списе конфискације, национализације, експропријације и арондације; евиденције откупа пољопривредних производа; материјале о ликвидацији земљорадничких дугова; податке о раду СРЗ-а и изградњи задружних домова; евиденције заробљених, интернираних и стрељаних лица и попаљених домова; спискове радника запослених у области просвете, здравства и привредних организација; спискове домаћинстава по МНО-а и НОО-а; спискове ратних војних инвалида, ЖФТ и социјално угрожених лица; решења и дозволе о отварању приватних занатских радњи; евиденције ученика у привреди; досијеа положених стручних испита службеника НОС-а; евиденције пореских задужења; буџете; платне спискове;

г) народни одбори општина: записнике са седница одбора, савета, комисија и зборов бирача; извештаје о раду одбора, основних школа и земљорадничких задруга; статистичке извештаје; решења о оснивању пољопривредних добара и занатских предузећа; списе конфискација, експропријација и спровођења аграрне реформе; документацију о подизању задружних домова, школских зграда, путева и мостова; планове јесење сетве; материјале о избору одборника; евиденције откупа житарица, мяса, вуне; податке о снабдевању становништва животним намирницама и индустријском робом; мере унапређења пољопривреде и сточарства; евиденције распореда и наплате пореза; податке о месном самодоприносу; пријаве ратне штете; завршне рачуне земљорадничких задруга, трговинских предузећа и пољопривредних добара; податке о цепљењу стоке против заразних болести и сузбијања губара и других пољопривредних штеточина; податке о спровођењу мера за ликвидацију коза; спискове одборника, просветних радника, стрељаних, закланих, интернираних и несталих лица; бирачке и платне спискове;

д) месни народни одбори: упутства и препоруке НОС-а за рад одбора; извештаје о раду одбора; планове пролећне и јесење сетве; буџете МНО-а; распоред наплате пореза; евиденције откупа житарица, мяса и вуне; спискове домаћинстава, одборника, стрељаних, закланих и интернираних; платне спискове;

ђ) месни народноослободилачки одбори: записнике са седница и извештаје о раду одбора;

е) стамбене заједнице: акта о оснивању; записнике са седница савета и извршних одбора; извештаје о раду; правилнике о радним односима, о расподели чистог и личног дохотка, о награђивању и дисциплинској одговорности радника; завршне рачуне; билансе сервиса; ценовнике услуга; уговоре о коришћењу станова; спискове радника и службеника; финансијску документацију и платне спискове.

Обавештајна средства: Водич кроз архивску грађу, сумарни инвентари, регистри и деловодни протоколи.